

Programma najaar 2016

Leerhuis Amsterdam Tenach & Evangelie

www.leerhuisamsterdam.eu

BEELDENSTORM EN BEELDENSTRIJD

Dit voorjaar startten wij met een serie bijeenkomsten naar aanleiding van het feit dat het 450 jaar geleden was dat onze voorvadersen kerkgebouwen op hardhandige wijze zuiverden van beelden om ze als ruimte geschikt te maken voor de gereformeerde eredienst. Waarom deden ze dat? Waaruit bestaat de macht van beelden? Wat is de achtergrond van het beeldverbod? Wat moeten wij daarmee in een samenleving die overspoeld wordt met beelden en waar beeldvorming het sjibbolet van de communicatie lijkt te zijn geworden? Anton van der Lem (over 1566), Peter van Dael (over ikonenverering en ikonenverbod) en Auke van der Woud (over het beeld in onze samenleving) leverden in het voorjaar hun bijdragen aan deze discussie.

Dit najaar zetten wij de serie voort met Tamarah Benima (publiciste en rabbijn) over de achtergrond van het bijbelse beeldverbod en zijn huidige betekenis in het Joodse leven. Anton Wessels (die al jarenlang een geliefd inleider in ons leerhuis is bij het lezen van de koran – zie onze cursus Koran lezen) zal de visie van de koran op het beeld toelichten en de waarde ervan in de moslimse praktijk. Filosoof en theoloog Laurens ten Kate zal spreken over woord en beeld nu. De serie wordt afgesloten in een bijeenkomst van de Obrechtkring met inleidingen van Frans Vervooren (OCD, pastor te Amsterdam, Academia Carmelitana) en Rinse Reeling Brouwer (theoloog aan de PThU). Zie ook het bericht over de Obrechtkring

Organisatorisch was het niet goed mogelijk een historisch verantwoorde volgorde te handhaven, maar we nemen aan dat dat geen groot bezwaar zal zijn.

Dinsdag 25 oktober 20.00 uur: Anton Wessels

Dinsdag 1 november 20.00 uur: Laurens ten Kate.

Dinsdag 15 november 20.00 uur: Tamarah Benima

**Maandag 12 december: Slotdiscussie
(Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36)**

GODS COME BACK IN DE MODERNE POËZIE

In zijn laatste bundel dringt God zich onverbiddelijk aan Joost Zwagerman op. Immers: Ongeloof, daar schiet je niet/zoveel mee op. Maar wie of wat is deze God? Gek genoeg gelooft God niet/in Zichzelf, daar heeft Hij ook wel/alle redenen toe. Zodat Hij in Zijn kern en wezen wordt bespot. In een serie van drie ochtenden willen we de handschoenen van Zwagerman oppakken en kijken wat deze come-back van God ons poëtisch en theologisch doet. Met een uitstap naar de psalmen en andere dichters over God.

Inleider: Dr. Wessel ten Boom [em. predikant en redactie-secretaris van 'In de Waagschaal']
Zaterdag 29 oktober, 12 november en 3 december 10.30 uur
(Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36).

DE GOD VAN HENDRIK MARSMAN

In het voorjaar van 2014 verscheen van de hand van Professor Martien Brinkman (o.a. bekend van de studies die hij in het begin van de tachtiger jaren schreef over de theologie van Karl Barth) het boek: Hun God de mijne? Over de God van Gerrit Achterberg, Hendrik Marsman, Martinus Nijhoff en Ida Gerhardt (uitg. Meinema, Zoetermeer). "Wat zeg ik als ik God zeg" (een citaat van een andere dichter: Jan Willem Schulte Nordholt), daarmee, zegt Brinkman, hebben genoemde dichters zich intensief bezig gehouden. Hun vragen zijn ook de onze, maar is daarmee hun God ook de onze? Eerder besprak Martien Brinkman voor ons het werk en het godsbeeld van Ida Gerhardt en van Gerrit Achterberg. Nu staat Hendrik Marsman centraal.

Dinsdag 4 oktober 20.00 uur (Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36)

KORAN LEZEN MET TENACH EN EVANGELIE   APOCALYPTIEK IN DE KORAN

Dit najaar gaat Anton Wessels verder met zijn Koranlezingen voor Bijbellezers. Opnieuw hebben we het over apocalyptische teksten in de Koran, juist omdat deze (misverstande) teksten vaak aanleiding waren voor een agressieve en oorlogszuchtige interpretatie zoals die van IS. Dit keer kijken we naar de Openbaring van Johannes, die vol staat met verwijzingen naar het Boek Daniël, die in de moslimse traditie bekend is als Daniyal. In dat kader kijken we o.a. naar de 17e soera, over de nachtelijke reis van Mohammed, waar gezinspeeld wordt op Nebukadnezar. We werken met een strak schema, voor de pauze de inleiding van Anton, na de pauze het gesprek. De teksten roepen vanwege hun actualiteit veel reacties op en juist daarom willen we een geordend en diepgaand gesprek over deze thema's

Zaterdag 17 september, 1 en 15 oktober, 19 en 26 november 10.30 uur
(Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36)

RELIGIE ALS ONUITSPREKELIJKE ERVARING.

OVER KNIELLEN OP EEN BED VIOLEN VAN JAN SIEBELINK.

Bekeringsverhalen zijn zeldzaam in de Nederlandse literatuur. Eén van de meer recente voorbeelden is de roman Knielen op een Bed Violen uit 2005, die bij velen afschuw en fascinatie, herkenning en vervreemding heeft opgeroepen. In onze samenleving is de

vanzelfsprekendheid om tot een religieuze gemeenschap te behoren, vrijwel verdwenen. Daarmee is meer ruimte gekomen voor de vraag wat religieuze inspiratie voor een individu kan betekenen. De roman handelt hierover, de worsteling om een geheimenis dat als even vreugdevol als huiveringwekkend wordt voorgesteld, volgens een bepaalde vorm van orthodox protestantisme. Inzicht hierin is waardevol omdat hiermee belangrijke kenmerken van religie worden benoemd: het wonderbaarlijke dat boven elk begrip uitstijgt, de beleving van het Andere, volledige overgave.

Begrip van de geloofsopvatting die de roman beheerst, hoe indringend ook verwoord, wordt niet echter verkregen via een rechtstreekse confrontatie, daartoe leent verbeelding zich niet. Dat neemt niet weg dat fictie en analyse, verhaal en betoog elkaar zinvol aanvullen. Daarom kunnen de beschouwingen van de Canadese filosoof Charles Taylor (1931) over religie ons behulpzaam bij de vraag of er, alle persoonlijke betrokkenheid te spijt, toch werkelijk grenzen zijn waarop deze puur-individuele geloofsbeleving stuit.

Inleider Bart Voorsluis was als filosoof verbonden aan de VU

Dinsdag 18 oktober 20.00 uur (Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36)

DE SCHOOL VAN MISKOTTE

Uitlezen van de **HOOFDSOM DER HISTORIE. (HET BOEK OPENBARING ALS VERZETSLITERATUUR)**

In de winter van 1943-1944 houdt K.H. Miskotte voor de 'randkerkelijken' in het kader van wat later de commissie Groot Zuid zou heten een cursus over het boek Openbaring. Al in de zomer van 1944 is het boek persklaar en schrijft Miskotte het eerste voorwoord. Pas na de oorlog, in het najaar van 1945, zal het gepubliceerd worden. Hoewel de oorlog in alle teksten voelbaar aanwezig is, doet Miskotte niet aan snelle identificaties (waarin het einde op komst is en Hitler het beest uit de afgrond) maar leest hij nauwgezet de tekst van het boek Openbaring tegen de achtergrond van de wereld, waarin die tekst gelezen wordt en zo wordt het bijbelse en voorbeeldige exegese. Wij gaan ervan uit, dat de deelnemers over een exemplaar beschikken, mocht dat onverhoopt niet lukken, dan kunnen er kopieën van de te lezen gedeeltes worden gemaakt. Een onderzoek op www.boekwinkeltjes.nl wees uit, dat er nog volop antiquarische exemplaren van het boek worden aangeboden voor prijzen variërend van € 5 tot € 15.

Na het laatste hoofdstuk, lezen we nog een fragment uit Verzameld Werk 14, Mystiek en Bevinding Inleiders: Dick Boer en Wilken Veen.

Dinsdag 8, 22 en 29 november 20.00 uur. (Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36).

DE 10 GEBODEN VOOR KINDEREN IN DEZE TIJD

“Vorig jaar pleitten Stine Jensen, Coen Simon en Marli Huijer in Trouw voor lessen filosofie voor de jeugd op scholen. Ik ben meteen aan de slag gegaan met het schrijven van zgn. spiegelverhalen voor kinderen, rondom thema's van de tien geboden, daarbij onder andere geïnspireerd door het boek 'Erfenis zonder testament' van Hans Achterhuis en Maarten van Buuren. “Ik heb dat boek nog lang niet af en ben er druk mee bezig waardoor ik nu nog

ontvankelijk ben voor kritiek en suggesties. Pas als het eenmaal verschenen is word ik weer als vanouds eigenwijs en zelfverzekerd”.

Karel Eykman

Maar in het leerhuis krijgt u alvast een voorproefje:

Zaterdag 22 oktober en 5 november 10.30 uur. (Thomaskerk, Prinses Irenestraat 36).

TEKSTEN VOOR TOESCHOUWERS (Thomaskerk, Prinses Irenestraat36).

Iedere maand verdiept deze leeskring zich in een gezamenlijk uitgezocht toneelstuk, dat die maand ook te zien is in Amsterdam of Amstelveen. Christine Boer verzorgt een inleiding waardoor u meer te weten komt over de autobiografie van de schrijver en de betekenis van het betreffende stuk. Daarna worden de rollen onderling verdeeld en lezen de deelnemers gezamenlijk een uittreksel uit het toneelstuk. Op de volgende bijeenkomst wordt de opvoering even nabesproken, waarna weer een nieuw toneelstuk onder de loep genomen wordt.

Maandag 26 september 10.30 uur: Husbands & Wives, gebaseerd op gelijknamige film van Woody Allen, regie Simon Stone, toneelgroep Amsterdam. In juni te zien binnen het Holland Festival.

Stadsschouwburg A'dam, wo. 28 sept. met inleiding, do. 29 sept., vrij. 30 sept. met nagesprek, za. 1, di 4, wo. 5 (met inleiding), do. 6, vrij. 7 (met nagesprek), za. 8, steeds om 20.00 uur.

Maandag 31 oktober 10.30 uur: Westkaai, door Theater Utrecht, tekst Bernard Marie Koltès. Thibaud Delpeut regisseert een beklemmende, filmische voorstelling over Europa anno nu, een continent a.d. vooravond van een grote transformatie.

Stadsschouwburg A'dam, za. 12, zo. 13 nov., 20.30 uur.

Maandag 28 november 10.30 uur: De dingen die voorbijgaan, deel II in de Couperus-trilogie. Toneelgroep A'dam in co-productie met het Toneelhuis en de Ruhr-triennale. Regie Ivo van Hove.

Stadsschouwburg A'dam: do 8, vrij 9 (met nagesprek), za. 10, di 13, wo. 14 (met inleiding), do. 15, vrij. 16 (met nagesprek), za. 17, di. 20, wo. 21(met inleiding), do. 22 december. 20.00 uur.

ALLE DATA OP EEN RIJ:

- Zaterdag 17 september 10.30 uur: Koran lezen olv Anton Wessels (TK)
- Maandag 26 september 10.30 uur: Teksten voor Toeschouwers. Husbands & Wives (TK)
- Zaterdag 1 oktober 10.30 uur: Koran lezen olv Anton Wessels (TK)
- Dinsdag 4 oktober 20.00 uur: Martien Brinkman over de god van Marsman (TK)
- Zaterdag 15 oktober 10.30 uur: Koran lezen olv Anton Wessels (TK)
- Dinsdag 18 oktober 20.00 uur: Bart Voorsluis over religie als onuitsprekelijke ervaring (TK)
- Zaterdag 22 oktober 14.00 uur: De Tien Geboden voor kinderen (Karel Eykman) (TK)
- Dinsdag 25 oktober 20.00 uur: Anton Wessels, Het beeldverbod in de koran en de moslimpraktijk (TK)
- Zaterdag 29 oktober 10.30 uur: Gods come back in de poëzie (Wessel ten Boom) (TK)
- Maandag 31 oktober 10.30 uur: Teksten voor Toeschouwers (TK)
- Dinsdag 1 november 20.00 uur: Beeldenstorm en Beeldenstrijd. Laurens ten Kate over word en beeld nu. (TK)
- Zaterdag 5 november 10.30 uur: De Tien Geboden voor kinderen (Karel Eykman) (TK)
- Dinsdag 8 november 20.00 uur: School van Miskotte (TK)
- Zaterdag 12 november 10.30 uur: Gods come back in de poëzie (Wessel ten Boom) (TK)
- Dinsdag 15 november 20.00 uur: Tamarah Benima over het bijbelse beeldverbod en de joodse praktijk daarvan nu (TK)
- Zaterdag 19 november 10.30 uur: Koran lezen olv Anton Wessels (TK)
- Dinsdag 22 november 20.00 uur: De School van Miskotte (TK)
- Zaterdag 26 november 10.30 uur: Koran lezen olv Anton Wessels (TK)
- Maandag 28 november 10.30 uur: Teksten voor Toeschouwers (TK)
- Dinsdag 29 november 20.00 uur: De School van Miskotte (TK)
- Zaterdag 3 december 10.30 uur: Gods come back in de poëzie (Wessel ten Boom) (TK)
- Maandag 12 december 20.00 uur: Obrechtkring. Slotdiscussie over Beeldenstorm en Beeldenstrijd (Let op: TK!)

Het Leerhuis heft geen toegangsgeld meer bij zijn bijeenkomsten. Maar dat wil niet zeggen dat we het geld niet nodig zouden hebben. Al uw giften op gironummer NL32INGB0000449815 PROTESTANTSE GEMEENTE IN ZAKE T&E zijn zeer welkom.

Wilt u regelmatig op de hoogte blijven van de activiteiten van het leerhuis? Stuur een e-mail naar late@rijmerij.nl en u krijgt de LAT&E POST toegestuurd. Voor verdere informatie zie www.leerhuisamsterdam.eu